Neuvotteleva virkamies
Eeva Vartio

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle yleistukea koskevaksi lainsäädännöksi (HE 112/2025 vp)

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt sosiaali- ja terveysministeriöltä lisäselvitystä.

Työmarkkinatuen tarveharkinta ja yleistuen tarveharkinta

Esityksen jaksossa 2.1 kuvataan oikeutta työttömyysetuuteen nykyisin. Todetaan, että peruspäivärahassa ei ole tarveharkintaa.

Ehdotetun yleistukilain 16 §:ssä säädettäisiin yleistuen tarveharkinnassa huomioon otettavista tuloista nykyistä työttömyysturvalain työmarkkinatuen tarveharkinnassa huomioon otettavista tuloista sääntelyä vastaavasti.

Ehdotetun yleistukilain 17 §:ssä säädettäisiin yleistuen tarveharkinnasta ja pykälän 1 momentissa säädettäisiin yleistuen tarveharkinnassa sovellettavista tulorajoista. Täysimääräisen yleistuen kuukautta kohden lasketusta määrästä vähennettäisiin 50 prosenttia siitä 16 §:n mukaisesti määrätystä tulojen osasta, joka ylittäisi 311 euroa kuukaudessa. Tarveharkinnan tuloraja määräytyisi siten eri tavalla kuin nykyisin työmarkkinatuen tarveharkinta.

Taulukko: Työmarkkinatuen ja yleistuen tarveharkinta, tulorajat ja tuen maksaminen ilman tarveharkintaa

	Työmarkkinatuki	Yleistuki
Yksin asuva, tuloraja	311 e/kk, vähennetään 75 % tulorajan ylittävistä tuloista	311 e/kk, vähennetään 50 % tulorajan ylittävistä tuloista
Avio- tai avoliitossa asuva taikka alaikäisen lapsen vanhempi, tuloraja	1 044 e/kk, vähennetään 50 % tulorajan ylittävistä tuloista	311 e/kk, vähennetään 50 % tulorajan ylittävistä tuloista
Alaikäisen lapsen vanhempi, tulorajan korotus	130 euroa jokaista alle 18-vuotiasta lasta kohti	x
Tarveharkintaa ei sovelleta	1)Työllistymistä edistävään palveluun osallistumisen ajalta 2) 55 vuotta täyttänyt henkilö, joka on työttömäksi joutuessaan täyttänyt työssäoloehdon	Työllistymistä edistävään palveluun osallistumisen ajalta

Esityksen jaksossa 4.2.2.1 kuvataan esityksen vaikutuksia kotitalouksien asemaan. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on valmistelun aikana arvioinut yleistukeen ehdotetun tarveharkinnan sekä osittaiseen yleistukeen ehdotetun vanhempien tulorajan vaikutuksia SISU-mikrosimulointimallilla vuoden 2022 aineistolla käyttäen SISU-mallin työttömyysjaksomallia. Esityksessä todetaan, että arviointiin liittyy paljon epävarmuuksia ja suurimmat haasteet arvioinnissa liittyvät tarveharkinnassa ja osittaisessa työmarkkinatuessa huomioitaviin tuloihin. SISU-mallilla tehdyt arviot ovat staattisia eli niissä ei ole huomioitu käyttäytymisvaikutuksia.

Esityksen jaksossa 4.2.3.6 kuvataan esityksen vaikutuksia lapsiin ja nuoriin. Mainitussa jaksossa todetaan, että yleistuen tarveharkinta ei vaikuttaisi kaikista vähävaraisimpien ja pienituloisimpien lapsiperheiden tuloihin, koska tarveharkinta koskisi vain sellaista yleistukea saavaa vanhempaa, jonka jatkuvaluonteiset tulot

Neuvotteleva virkamies
Eeva Vartio

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

ylittäisivät tulon hankkimisesta ja säilyttämisestä aiheutuneiden menojen vähennysten jälkeen tarveharkinnan tulorajan eikä tarveharkintatuloina huomioitaisi lapsen elatukseen tarkoitettuja etuuksia, kuten lapsilisää tai elatustukea. Monilapsisten perheiden lapsilisiä ja alle 3-vuotiaasta lapsesta maksettavaa lapsilisää on korotettu vuonna 2024.

Lisäksi esityksen jaksossa 4.2.3.6 todetaan, että ehdotetulla yleistuen tarveharkinnalla arvioidaan olevan vain vähäinen vaikutus perheen yleisen asumistuen tasoon tai toimeentulotuen hakemiseen. Tämä johtuu siitä, että suuri osa tarveharkinnan tuloista huomioidaan näiden etuuksien saannissa ilman suojaosia. Todetaan myös, että ehdotettu yleistuen tarveharkinta vaikuttaisi vain henkilöihin, joilla on muita tuloja eli muutokset kohdistuisivat todennäköisemmin työttömiin, jotka eivät ole muiden tulojen vuoksi lähtökohtaisesti oikeutettuja yleiseen asumistukeen tai toimeentulotukeen

Kuntien rahoitusvastuu työttömyysetuuksista

Esityksen jaksossa 2.5 kuvataan työttömyysetuuksien rahoitusta nykyisin.

Työttömyysetuuksien rahoitus muuttui vuoden 2025 alusta lukien. Rahoitusmuutos liittyy työvoimapalveluiden järjestämisvastuun uudistamiseen, ja osana tätä uudistusta tehdyn rahoitusmuutoksen tavoitteena on vahvistaa kuntien kannustimia työttömyyden hoidossa.

Nykyisin henkilön kotikunnan rahoitusvastuu alkaa työnhakijan 101. työttömyysetuuspäivästä. Kunnan rahoitusosuus on 200 maksupäivään saakka kymmenen prosenttia työmarkkinatuen, peruspäivärahan tai ansiopäivärahan perusosan määrästä. Työnhakijan etuuspäivien kertymän ollessa 201–300 päivää, kunnan rahoitusosuus on 20 prosenttia, 301–400 etuuspäivän ajalta 30 prosenttia, 401–700 etuuspäivältä 40 prosenttia ja 701 maksupäivästä eteenpäin 50 prosenttia. Korkein, 50 prosentin rahoitusosuus, ei koske peruspäivärahaa tai ansiopäivärahan perusosaa, koska työttömyyspäivärahan enimmäisaika on 500 päivää. Jos etuudensaaja enimmäisajan täyttymisen vuoksi siirtyy perus- tai ansiopäivärahalta työmarkkinatuelle, nämä työttömyyspäivärahapäivät luetaan mukaan henkilön työttömyysetuuden saannin kestoon.

Kansaneläkelaitokselta saadun arvion mukaan vuonna 2025 maksetaan työmarkkinatukea 1864 milj. euroa, josta kuntien osuudeksi on arvioitu 669 milj. euroa (noin 36 %), ja peruspäivärahaa 281 milj. euroa, josta kuntien osuudeksi on arvioitu 38 milj. euroa (noin 14 %). Todetaan, että vuoden 2025 aikana kuntien rahoitusosuus työttömyysetuuksista on kasvanut, kun työttömyyden kestot ovat pidentyneet.

Esityksessä ehdotetaan, että yleistuki rahoitettaisiin valtion varoista ja yleistuen saajan kotikunnan rahoitusosuudella. Yleistukea rahoitettaisiin myös työttömyyskassoihin kuulumattomien palkansaajien työttömyysvakuutusmaksun tuotoilla siltä osin kuin kyse olisi työttömyysturvalaissa tarkoitetun työssäoloehdon täyttäneille henkilöille maksettavasta yleistuesta. Todetaan, että ehdotetut rahoitusosuudet vastaisivat nykyisten työmarkkinatuen ja peruspäivärahan rahoitusosuuksia eikä työmarkkinatuen ja peruspäivärahan yhdistämisellä yleistueksi olisi vaikutusta rahoittajatahojen maksuosuuksiin.

Eeva Vartio
Neuvotteleva virkamies
Sosiaali- ja terveysministeriö